

Toplum ve Hekim Yayın Kurulu'ndan

Türkiye'nin ulusal geliri, 1988'de 100 milyar doların altındayken, 2000'den sonra (2001 hariç) 200 milyar doları aştı. Bu süre zarfında toplam ve kamu sağlık harcamaları arttı. Toplam sağlık harcamaları içinde ise, genel bütçe ve sosyal güvenlik kurumları sağlık harcamalarının payı %50'lerden %80'lere çıktı. Ancak, son 10 yıl içinde, Sağlık Bakanlığı bütçesinin, genel bütçe içindeki payı sürekli düştü, hatta yarı yarıya geriledi; 1993'de %4.6'dan 2003'te %2.3'e...

1989 sonrası kemer sıkma politikasından vazgeçilmesi ile, ülkeye giren sıcak para ve borçlanma politikası ile sürdürülen ekonomi, kamudan özele kaynak aktarma temelli bir sağlık politikasını geliştirirken, sağlık bütçesine olan ihtiyacı asgariye indiren bir yönelime girdi. Sağlık Bakanlığı, parasal olarak daha az bir miktarla döndürülür oldu. Daha kötüsü, Sağlık Bakanlığı'nın yatırımları iyice kısılrken, Sağlık Bakanlığı bir personel bakanlığına dönüştü. Türkçesi, işlevsizleş(tiril)ti. 1980'lerde %20'lere yaklaşan sağlık yatırımlarının Bakanlık bütçesi içindeki payı, %5'in altına düştü. 1996-2001 arasında ortalama Sağlık Bakanlığı yatırım payı % 4-4.5 arasında kaldı. Aynı sürede, Sağlık Bakanlığı bütçesi içinde "personel payı + diğer cari harcamalar" % 90-95 arasında seyretti. Bunun anlamı, "Sağlık Bakanlığı bütçesi = personel maaşları" dır. Herşeyini personeline veren bir bakanlıktır, Sağlık Bakanlığı. Ama, personelin çalışma koşulları ve ücretleri ortadadır. En çok maaş verdiği hekimler bile, açlık sınırından çok, yoksulluk sınırından az bir maaş alabilmektedir.

İşte böyle bir Bakanlık, birçok sağlık çalışanı örgütünün hedefi haline gelirken, bir kısım sağlık çalışanı ise, özel ilişki ve görüşmelerle, Sağlık Bakanlığı'nın etkilenebileceği tezlerini yaymakta ve bu tezleri hayata geçirmektedir.

1. 1980 sonrası uygulanan ekonomi politikalar sonucu, Sağlık Bakanlığı teknik kadrolarından arındırılmış, siyasi kadrolarla doldurulmuş, Dünya Bankası Projesi ile birlikte, sağlık meselesi, önemli ölçüde Sağlık Bakanlığı dışı kurumların sorumluluğuna kay(dırıl)mıştır.

2. Sağlık Bakanlığı, içinin boşalması ile, personel ataması ve ihaleler dışında, ülkenin sağlık sorunları konusunda üretim yapabilme yeteneğini yitirmiştir. Bakanlıkta kalan sınırlı sayıdaki teknik kadro ise, ülke gündemi ile değil, kendilerine dayatılan gündemlerle meşgul edilmektedir.

3. Sağlık politikası, Türkiye'ye borç veren ve bu borçluluk ilişkisinin Türkiye'nin hayrına olduğunu Türkiye'yi yönetenlere inandıranların büyük ölçüde yönlendirmesi ile şekillenmektedir. Türkiye'de sağlık politikası diye yayınlanan kağıt parçalarının, Prag'da, Moskova'da, Mexico City'de, Varşova'da, Santiago'daki yeteneksizlik "harikaları"ndan milim farkı yoktur; belki ülke isimleri ve rakamları hariç... Bu kağıt yığınları, o ülkede, borç ilişkisinden sebeplenelerin ve onların yayın organlarının dehşetengiz sahiplenmeleri ile önemli bir ürünmüş gibi pazarlanabilmektedir.

4. Bu tablo, ne kadar farkında olunursa olunsun, Bakanlığın tepesinde oturanlarda bir eziklik duygusu yaratılmaktadır. İşte, bu eziklik duygusudur ki, onları kendilerine doğruları söyleyenlere, bu kadar saldırgan ve hoşgörüsüz kılan. Oysa, gerçekten buldukları sağlık alanının sorumluluğunun kendilerinde olduğunu hissetseler, bunun rahatlığını duyumsar, kendilerini eleştirenlere daha hoşgörü ile yaklaşır, uzlaşma arayışlarına girebilirlerdi. Buldukları yerin sahibi değillerdir, bunun pek de farkındadırlar. Aceleleri vardır, çünkü sağda solda "bizim" diye dolaştıkları metinleri kendilerine dikte ettirenler, o metinleri belli bir tarihe kadar gereğini yapmaları için onlara teslim etmişlerdir. Toleransları da azalmıştır; onun için kimseyi dinleyemezler, kendileri gibi düşünen kimseyle uzlaşamazlar, bir an önce emredilenin yaşama geçirilmesinden başka seçenekleri yoktur.

5. Peki, hiç mi inisiyatifleri yok, bunların? Var tabii; kendilerine doğruyu göstermek isteyenleri halk nezdinde küçük düşürmeye çalışmak, karşılarındakini "ideolojik ve uzlaşmaz" göstermek, ilkelerini terk etmeye dünden razı grupları birlikte iş yapma adı altında kullanmak, kamuoyunun gözünü boyamak, vb. Bunda ne kadar başarılı olurlarsa, dış destekli iktidarlarını o kadar ayakta tutabileceklerinin bilincindedirler.

6. Son 15-20 yıla birlikte bakalım; hangi Sağlık Bakanı, ülkenin sağlık sorunlarına yönelik olumlu adımlar atmıştır? Hangisi, hiçbir şey yapamamanın ezikliği ile TTB ve diğer sağlık çalışanı örgütlerine saldırmamıştır? Ve hangisi, giderken bir iz bırakabilmiştir? En "vitrin" becerisi olanlar da dahil, hangisi? Şıvgın mı, Serdaroğlu mu, Baran mı, Aktuna mı, Özsoy mu, Durmuş mu? Doğal olarak, Akdağ ve ekibinin akıbeti de, yukarıdakilerden farklı olmayacaktır. İşlevsizleştirilmiş bir Bakanlıkta, muhaliflere saldırmaktan, göz boyamaktan başka birşey yapmaları mümkün değildir.

7. Böyle bir Bakanlık karşısında, bizim yapacağımız şeylerin başında, bu tabloyu deşifre etmek gelmektedir. Hiç bir işe yaramadıklarını, yarayamayacaklarını herkese göstermek gerekmektedir. Ve asıl hedefe, yani doğrudan Hükümete ve onu yönlendirenlere yönelmek gerekmektedir.

8. Tabii ki, diyalog önemlidir. Ama, TTB'nin yıllardır, bir ilkesi var; mücadele ve müzakere. Her örgüt, grup bu ilkeyi unutmadan diyalog kurabilir. Ama, bu Hükümetin, ancak güçle müzakere masasına oturacağını akıldan çıkarmamak gerekir. Üstelik, bu güç, devletin sosyal yanının aşındırılmasından mağdur olanların tümü ile yaratılabilir. Aksi durumda, diyalog, dış dinamiklerin ülke sağlığını tahrip etme sürecinin bir parçası olmaktan öte bir anlam taşımaz. Ana rotaları belli olan bu Hükümetin, kendileri gibi düşünenleri dışladığı bir ortamda, onlarla ortak iş yapmak, onların yapacağı/yaptığı tüm tahribatın sorumluluğunu paylaşmak demektir.

9. Büyük Ortaoğu Projesi, Türkiye'nin de içinde bulunduğu bir coğrafyanın sömürgeleştirilmesi ve faşistleştirilmesi projesidir. Bu projeyi bilerek ya da bilmeyerek uygulamaya çalışanlara, en sert tepkiyi vermezsek, sömürgeleştirilenin ve faşistleştirilenin bir parçası olmaktan kurtulamayız. Bu söz, herkesedir: Hem, kendi siğ ideolojilerini hakim kılmaya çalışırken, emperyalizmin tetikçisi olanlara, hem de yaşamlarının sınırlı da olsa bir döneminde iyi-kötü insani değerlere sahip olup, bugün diyalog vb adına karşıya savrulup gidenlere. Bu öyle bir sorumluluktur ki, şeriatçılarla, faşistlerle aynı torbaya girip, sonradan sağ kulağının üzerine yatıp bu durumu unutturmaya da izin vermez.

10. Hele, TTB ve örgüt düşmanlığının, TTB'nin kazanımlarına saldırının yürütücüsü haline gelmek, sonradan sosyal politika, işçi sağlığı, halk sağlığı alanında "kamuyu güçlendiriyoruz" gerekçeleri ile hiç sıvanamaz. Hepsî, geldi geçti; Şıvgın'dan Aktuna'ya, Durmuş'a; Akdağ da geçecek. Ama, bu ülkede emeği ile onuru ile yaşayanlar, onlar için mücadele edenler kalacak, değerlerini iki paraya pazarlayanlara ise, tarihin utanç sayfasında kalmaktan öte bir seçenek kalmayacak.

Bu sayımız, sağlık çalışanlarının ve hekimlerin ücret ve çalışma koşulları bağlamında, son dönem yaşanan kriz dinamikleri ile ilgili bir dosyayı içeriyor. İlker Belek arkadaşımız, bu dosyayı toparlamaya çalıştı, bazı istediği yazıları yansıtamadıysa da, iyi bir çerçeve sunmuş durumda. Sağlıkta dönüşümün, personel ayağını, bu dosyayla biraz deşmiş olduk, deşmeye devam edeceğiz. Katkılarınızla. Sıcak yaz ve gün bizi bekliyor, nede olsa...